

Zajištění efektivnosti prostředků

Do vědy a výzkumu směřuje z veřejných prostředků 29 miliard korun, z toho necelá miliarda jde na zemědělský výzkum. Je proto důležité, aby byla zajištěna efektivnost využívání těchto prostředků. Uvedla to ředitelka odboru výzkumu, vzdělávání a poradenství ministerstva zemědělství Pavlína Adam na plénu České akademie zemědělských věd, které se uskutečnilo minulý týden v Praze-Suchdole. Jeho hlavním odborným tématem bylo hospodaření s vodou.

Zuzana Fialová

■ Klíčové informace

- Do vědy a výzkumu směřuje z veřejných prostředků 29 miliard korun.
- Co se týká hospodaření s vodou, sezóna 2015 ukázala zranitelnost krajiny v České republice.
- Při srovnání disponibilních zdrojů vody vztažené na jednoho obyvatele se ČR řadí na třetí místo od konce žebříčku.

Adam vyzdvihla, že ČAZV působí jako poradní orgán z hlediska utváření zemědělského výzkumu a hledání priorit, kam by výzkum měl směřovat. Připomněla, že tento odbor v posledním roce spolupracoval na strategii resortu zemědělství s výhledem do roku 2030. Nyní se u něj vypořádávají připomínky z meziresortního připomínkového řízení. Do koncepce byla zahrnována i část zabývající se výzkumem. Z ní vychází další materiály. Jde například o přípravu programu Země, který je v meziresortním připomínkovém řízení. „Tyto dokumenty budou v příštích deseti letech

novým úkolem pro ČAZV nastítnit, jak by ta spolupráce z odborného hlediska měla vypadat.

Připomněla, že letos je na veřejné soutěže v oblasti vědy a výzkumu o 60 milionů korun, příští rok to bude 50 milionů korun. Nicméně do budoucna se podle Adam předpokládá, že bude v soutěži více financí, aby pokryly komplexní agrární výzkum.

ČAZV v unii evropských zemědělských akademií, kdy letos na podzim předávají štafetu francouzským kolegům. „Je to funkce sice čestná, ale odráží renomé naší organizace,“ vysvětlil.

Zranitelnost krajiny

Co se týká hospodaření s vodou, sezóna 2015 ukázala podle Podrázského zranitelnost naší

chov skotu. Za 20 až 25 let však ubylo zhruba 550 tisíc hektarů zelených ploch pícnin na orné půdě. Podíl těchto ploch byl 30 až 33 procent z orné půdy a v současnosti je kolem 15 až 16 procent,“ vysvětlil senátor a bývalý prezident Agrární komory ČR. Koncovka procesu je podle něj taková, že rok co rok jsou po žních čeští zemědělci nuceni vyvézt 1,5 až 3,5 milionu tun obilí, které tady nemá spotřebitele, protože je tu málo dobytka. Většina obilí se vyveze do Německa a Polska, kde se využije, vytvoří se tam přidaná hodnota a s tou přidanou hodnotou se potraviny dovážejí sem. „Opravdu není důvod, abychom dováželi přes 50 procent vepřového masa,“ poznamenal a vyzval přítomné vědce, jestli by se neměla udělat výzkumná publikace, kde by byly zachyceny veškeré tyto procesy. Místopředseda sněmovního zemědělského výboru Karel Tureček poznamenal, že Česká republika je střechou Evropy a základem významem pro hospodaření s vodou v krajině je i obhospodařování zemědělské půdy. V letech 2020 až 2027 podle něj dojde ještě k výraznějšímu upřednostnění zemědělského hospodaření v krajině s cílem zadržování vody. „Je to nejlépeší forma, jak na území ČR zadržet vodu. Každé procento zvýšení zadržování vody v zemi nese s sebou akumulaci 50 až 100 milionů metrů krychlových vody. To si myslím, že v tomto ohledu dojdeme k tomu, že právě zemědělské obhospodařování je dalším krokem ke zlepsení hospodaření s vodou v krajině,“ řekl na plénu.

Pavel Punčochář z ministerstva zemědělství přiblížil problematiku vody z pohledu vodohospodáře
Foto Zuzana Fialová

nout v případě povodně. Ve velkém rozsahu začala být realizována protipovodňová opatření.

„Od roku 1980 se škody způsobené klimatologickými a hydrologickými vlivy zvýšily třikrát. Znamená to, že se opravdu něco děje,“ řekl s tím, že Česká republika je střechou Evropy a citlivost jejího území na dopady změny klimatu, které se očekávají, je mnohem výraznější než v jiných státech, kam nějaká voda přece jen přitéká a nejsou zcela závislí na atmosférických srážkách. V České republice si buď tyto srážky zadržíme, nebo jsme bez vody, dodal.

Změna hospodaření se příliš nedaří

Jednou z možností, jak vodu na našem území zajistit, je podle

bou industriální zóny. Následně, aby bylo možné v momentě, kdy nebude dost vody, vybudovat nádrž za omezených ekonomických nákladů.

Punčochář připomněl, že běží třetí etapa programu prevence před povodněmi a odhad vodohospodářů byl asi 50 miliard korun, které by bylo potřeba na výrazné zlepšení ochrany před povodněmi. „Rekl bych, že jsme zhruba v polovině, a to jak technická opatření, tak přírodě blízká opatření,“ řekl.

Spotřeba vody klesla

Při srovnání disponibilních zdrojů vody vztažené na jednoho obyvatele se Česká republika řadí na třetí místo od konce. Za ní je jen Kypr a Malta. „Ani řada dalších evropských států na tom není výrazně lépe,“ řekl Punčochář. Co se týká spotřeby vody, je Česká republika někde v polovině žebříčku. „Například Kypr, který byl za námi ve srovnání disponibilních zdrojů, spotřebovává však nesrovnatelně více vody než my,“ uvedl. Podle Punčocháře je však důležité, že spotřeba vody v České republice za 25 let klesla zhruba na polovinu, a to jak v domácnostech, tak v průmyslu. „Část vody i při mírném suchu tady zůstává díky tomu, že jsme snížili spotřebu. Nicméně v době extrémního a delšího sucha toto nehraje roli,“ upozornil. Nárůst průměrné teploty o jeden až 1,5 stupně vede k tomu, že řada povolených odběrů nebude zabezpečena.

Předseda ČAZV Vilém Podrázský (zleva), místopředseda akademie Jan Nedělník, ředitelka odboru výzkumu, vzdělávání a poradenství ministerstva zemědělství Pavlína Adam a senátor Jan Veleba na plenárním zasedání České akademie zemědělských věd
Foto Zuzana Fialová

určovat směřování zemědělského výzkumu,“ konstatovala. Mezi jeho priority podle Adam určité patří otázka sledování změn klimatu, nebo zajištění dostatečné potravinové nebo energetické soběstačnosti. „Kromě odborných témat jsme zmiňovali i efektivnost zemědělského výzkumu,“ prohlásila. Je třeba zajistit, aby se výsledky výzkumu dostávaly do praxe. V současné době se také připravuje nová koncepce poradenství a bude

Předseda ČAZV Vilém Podrázský připomněl, že ČAZV zajišťuje jednu pětinu odborných časopisů v českých zemích. Většina z nich je impaktovaných. Místopředseda ČAZV Jan Nedělník poznamenal, že stále diskutovaná je otázka hodnocení výsledků výzkumných organizací. Sám se klání k názoru, že bude záležet především na poskytovateli prostředků, aby určit, co musí výzkumný ústav splnit. Podrázský rovněž připomněl předsednictví

krajině. „Je nutné si stále připomínat, že voda v krajině není nic samozřejmého, její zdroje jsou velmi omezené a snadno se naruší,“ prohlásil. Senátor Jan Veleba poukázal na to, že na začátku celé problematiky je rovnice půda, voda a produkce. Hlavní podmínkou je vyvážená agrární soustava, což se podle Veleby nepodařilo prosadit. „Základem vyvážené agrární soustavy v našich podmínkách jsou určité počty chovaných zvířat, zejména je to

Sucho je bolestivější

Pavel Punčochář ze sekce vodního hospodářství ministerstva zemědělství upozornil na to, že problematika vody začne lidí zajímat až tehdy, když přijdou povodně nebo nastane sucho. Poznamenal, že od roku 1997, kdy byla první katastrofální povodeň, jich bylo zaznamenáno již devět, zatímco sucho bylo v roce 2003, zahrozilo 2014 a udeřilo 2015. „Zkušenost se suchem je mnohem kratší, ale bolestivější,“ prohlásil. Škody, které vznikly v důsledku povodní za období od roku 1997, dosáhly podle Punčocháře téměř 190 miliard korun a přišlo o život 135 lidí. Od té doby se významně zlepšila legislativa týkající se této oblasti, zrychlil se přenos informací, zvýšila se připravenost záchranných složek a znalost záplavových území. „Legislativa v ČR na prevenci povodní a záchranné práce je jedna z nejlepších v Evropě,“ informoval. Podařilo se rovněž realizovat informační systém vodního hospodářství, který je de facto dostupný každému obyvati. „Může vidět, jaké jsou průtoky na jednotlivých lokalitách, jaký je tam stupeň povodňové aktivity. To je velký přínos, který ČR zavedla již v roce 2006,“ vysvětlil s tím, že na většině území podél vodních toků už lidé v obcích vědí, kam až voda může dosáhnout.

V rámci zasedání byli oceněni i členové ČAZV za přínos k rozvoji akademie i celého agrárního resortu
Foto Zuzana Fialová

Punčocháře zadrženi v ploše krajiny. Podle něj se však zatím příliš nedaří změnit hospodaření, stále se hospodářství především na velkých lánách polí, což k zadržování vody nepřispívá. „Teoretické údaje o tom, kolik vody se vejde do půdy, jsou jistě správné, otázkou je, kolik se jí tam vejde v našich podmínkách. Z hlediska vodohospodářů je nutné sdělit, že ani vysoký objem vody v půdě ještě neznamená, že bude k dispozici pro jakékoliv využití. Vodu je třeba akumulovat a někam dovést,“ poznamenal a upozornil na to, že generel vodního hospodářství neobsahuje plán budování přehradních nádrží jako takových, ale hájení lokalit, aby nebyly znehodnoceny nějakým vysokým ekonomickým zatížením, ať už plynovodem, ropovodem, nebo výstav-

Hlavní výstup scénářů pro Českou republiku je, že celkový objem srážek se příliš nezmění, ale změní se distribuce. Budou extrémně. „Co je potřeba změnit v myšlení lidí: náhled na povodně, škody – to ano, ale jsou i vodním zdrojem, pokud si je zachytíme,“ podotkl.

Ocenění zasluhujících členů

V rámci plenárního zasedání ČAZV bylo oceněno 39 osobností. Z toho bylo uděleno 14 zlatých medailí, 17 stříbrných a osm čestných členství. „Ocenili jsme členy, kteří v minulých letech přispěli k dobrému jménu nejen své instituce, ale i akademie,“ řekl Podrázský. Ocenění je udělováno k významnému životnímu jubileu za zásluhy o rozvoj příslušného odboru ČAZV i celého agrárního resortu.

Bude laboratoř v Číně

(fia) – Fakulta rybnářství a ochrany vod Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích bude mít v Číně vlastní laboratoř zaměřenou na ochranu ryb a biotechnologie. Provozovat ji bude partnersky ve spolupráci s Výzkumným ústavem rybnářství řeky Jang-c'ťiang Čínské rybnářské akademie věd. V minulých dnech tyto dvě instituce uzavřely příslušnou čtyřletou smlouvu. Její součástí je i dohoda o výměně akademických pracovníků a realizaci dlouhodobých stáží včetně studentských. Jihočeská univerzita tak bude mít ve světě svou třetí výzkumnou stanicí. První vede na Papui-Nové Guineji známý český biolog Vojtěch Novotný, druhá se nachází v centrální části souostroví Špicberky v Severním ledovém oceánu. Obě tato pracoviště slouží českým věd-

cům jako terénní základny především pro biologické a klimatické terénní výzkumy. „Ekonomicky silné postavení Číny umožňuje této zemi investovat do vědeckého výzkumu nemalé prostředky,“ řekl Otomar Linhart, děkan Fakulty rybnářství a ochrany vod. „Stávající ekologické znečištění země je přitom značné, proto se čistota vodních zdrojů společně s ochranou biodiverzity staly v současné době klíčovými vědeckým směrem. Zřízení společné laboratoře je pro nás sice novinkou, vědecká spolupráce a výměna studentů mezi našimi ústavu už ale funguje déle, přesně od roku 2005,“ dodal Linhart a připomněl například společný projekt zaměřený na zmrazování spermatu jeseterů, studium dvou čínských doktorandů ve Vodňanech v letech 2008 až 2011 a spo-

lečný projekt z let 2012 až 2014 zaměřený na analýzu znečišťujících látek ve vodním ekosystému řeky Jang-c'ťiang. Prostředky na provoz laboratoře ve stávajících prostorách čínského a českého partnera poskytnou obě pracoviště v závislosti na jejich dostupnosti. Očekává se, že na vědeckou činnost budou pracovníci dostávat a spravovat finance získané z národních grantových agentur i od mezinárodních grantových poskytovatelů. Podle svých deklarovaných cílů se zaměří především na aktivní výzkum umělé reprodukce ryb, zachování genetických zdrojů a rozvoj nových technologií u komerčně významných druhů stejně jako u těch ohrožených. Obě strany budou provádět výzkum s cílem rozvoje využití nových technologií v oblasti. ■